

ikke gøres afhængig af, at man på forhånd – eller samtidig – får etableret en omfattende europæisk sikkerhedsordning. En løsning af problemerne i Centraleuropa må nødvendigvis tage tid på grund af den stærke koncentration af atomvåben i disse områder. Derfor er det vigtigt, at de nordiske lande tager et selvstændigt initiativ og sætter processen i gang. Et gennembrud i Norden kan i næste omgang være en stimulans og en støtte for de kræfter, der arbejder seriøst for at få gennemført en løsning i Centraleuropa.

Oprettelsen af den atomvåbenfrie zone vil kræve rådslagninger og forhandlinger mellem mange parter, på forskellige niveauer og til forskellig tid. Det allerførste skridt kan være, at de nordiske lande, enkeltvis eller samlet, afgiver en hensigtserklæring om, at de inden for et vist tidsrum vil erklære Norden for en atomvåbenfri zone. Det næste skridt må være, at de nordiske lande gennem møder på embedsmands- og udenrigsministerniveau bliver enige om et fælles grundlag for en aftale. Derefter kan de – enkeltvis eller samlet – foretage sonderinger og gennemføre konsultationer med allierede og andre berørte parter på dette grundlag. Det videre arbejde vil afhænge af resultatet af disse konsultationsrunder, og det er for tidligt at opstille en detaljeret plan for dette arbejde frem imod en traktat, som kan forelægges FN's generalforsamling.

Vi har tidligere nævnt, at det kan være ønskeligt med tillægsaftaler – og specielt tillægsaftaler om eksterne begrænsninger (nr. 7). Her er det atommagter, der må gøre indrømmelser, og i forhandlingerne om sådanne aftaler vil de spille en afgørende rolle. På dette punkt vil de nordiske lande i det væsentligste komme til at fungere som initiativtagere og mellemænd. For øvrigt vil vi gentage det, der er sagt tidligere, at systemet med tillægsaftaler kan bygges ud over tid. Selv om det er ønskeligt med visse tillægsaftaler allerede ved oprettelsen af zonen, må man ikke på dette tidspunkt stille så omfattende krav, at de kan vælte hele zoneplanen. Foranstaltninger, som det i første omgang er vanskeligt at realisere, kan være lettere at gennemføre senere, når zoneaftalen har stået ved magt i nogen tid og spændingen i området er dæmpet.

10. Videre udbygning af zonen

Som nævnt i indledningen er det en af målsætningerne med den nordiske zone, at den skal virke som en løftestang for det internationale nedrustningsarbejde. Efter oprettelsen af zonen forpligter zonestaterne sig til at arbejde aktivt for at udvide zonen geografisk, indholdsmæssigt og sikkerhedspolitisk. Dette kan ske ved en videre udbygning af systemet med tillægsaftaler, men også på anden måde.

I debatten om Norden som atomvåbenfri zone har der været fremsat forslag om at oprette en såkaldt udtyndingszone rundt om selve forbudsområdet. Der har hersket en vis uklarhed om definitionen af dette begreb, og visse uheldige tolkninger har bidraget til at bringe ordet i miskredit, måske særlig i Danmark og Norge. Efter den definition, der er givet i Johan Tunberger »Norden – en kärnvåpenfri zon?« er en udtyndingszone »områder, som grænser op til den egentlige atomvåbenfrie zone, hvor visse klasser af atomvåbensystemer med rækkevidder, der gør dem egnet til mål inden for zonen, er forbudt«. Som man ser, ligger dette tæt op til vor definition af »eksterne begrænsninger«, og vi henviser til nr. 7, hvor vi har anbefalet tillægsaftaler om sådanne begrænsninger. I denne sammenhæng minder vi om, at disse aftaler er selektive, d.v.s. det drejer sig om nærmere specificerede våbensystemer og geografiske områder, afhængigt af de aktuelle forhold i hvert enkelt tilfælde. Sådanne aftaler kan indgås til forskellig tid – nogle ved zovens oprettelse, andre på et senere tidspunkt (jfr. nr. 9).

Når det gælder spørgsmålet om en geografisk udvidelse af den egentlige zone, er Grønland den mest naturlige kandidat (jfr. nr. 3). Dette land har nær tilknytning til Norden og er en strategisk vigtig del af det nordatlantiske område. Via Grønland er der mulighed for samarbejde med det øvrige arktiske område på den vestlige halvkugle og med Canada, hvor der er en stærk folkelig opinion mod atomvåben.

Den nordiske zone består af flere dele, der er adskilt ved store internationale havområder. For disse farvande vil det være aktuelt at indgå aftaler om begrænsning af specielle våbensystemer, sådan som vi tidligere har nævnt det. For visse havområder burde det imidlertid være muligt at opnå fuld atomvåbenfrihed. Det mest nærliggende eksempel er